

Vandringsguide och inspiration

Innehåll

- Etapp 1: Danderyd – Karby gård, 15 km
 - Etapp 2: Karby gård – Örsta, 13 km
 - Etapp 3: Örsta – Lövhagen, 16 km
 - Etapp 4: Lövhagen – Domarudden, 12 km
 - Etapp 5: Domarudden – Wira bruk, 20 km
 - Etapp 6: Wira bruk – Penningby, 22 km
 - Etapp 7: Penningby – Vigelsjö, 22 km
 - Etapp 8: Vigelsjö – Roslagsbro, 14 km
 - Etapp 9: Roslagsbro – Bagghus/Gåsvik, 25 km
 - Etapp 10: Gåsvik – Sandviken, 9 km
 - Etapp 11: Sandviken – Grisslehamn, 20 km
- Allemansrätten

Välkommen till Roslagsleden!

Upptäck Roslagens unika natur och kultur på nya Roslagsleden mellan Danderyd och Grisslehamn vid Ålands hav!

Här väntar nära 19 mils vandring i runrik fornminnesbygd, genom orörda skogar med klara sjöar, i levande landsbygd med kossor och lamm, på historiska platser med kyrkor och slott, i skyddad natur med sällsynt fauna och flora och längs en kust som bjuder på klippor, klappersten och sand vid ett oändligt vackert hav.

I den här vandringsguiden har vi delat in Roslagsleden i 11 dagsetapper. Den kortaste är 9 km lång, den längsta 25. Räkna med att normal vandringstakt är 5 km per timme. Lägg så till allt man kan stanna och njuta av längs vägen, så tar det kanske lite längre tid. Till guiden hör en karta i skala 1:50 000.

Längs hela Roslagsleden finns många möjligheter att övernatta i allt från vindskydd till vandrarhem. Här finns campingplatser, bed & breakfast, stugor och hotell.

Leden är markerad med orangemålade band runt träd. Här och där finns pilar som visar vägen och avstånden. Vid varje etappstart och slut finns en informationstavla.

Roslagsleden är en del av Europavandringsled nr 6 som startar i Grekland och slutar i Kilpisjärvi i norra Finland. Roslagsleden går genom kommunerna Danderyd, Sollentuna, Täby, Vallentuna, Österåker och Norrtälje, som också är ansvariga för leden.

Roslagsleden börjar i Danderyd och har tidigare slutat i Norrtälje. Leden har förlängts från Norrtälje till Grisslehamn, tack vare alla positiva markägare samt resurser från Länsstyrelsen i Stockholms län, lokala naturvårdssatsningen (LONA), Stockholms läns landsting, Interregprojekt Skärgårdsleden och Norrtälje kommun.

Mer information finns på www.roslagsleden.se

God tur!

Rösjön

Runstenar

Karby gård

Etapp 1: Danderyd – Karby gård, 15 km

Från centrala Stockholm kommer man snabbast till Roslagsleden med tunnelbanan till Mörby Centrum och därifrån en promenad ner till starten vid Rinkebyskogen. Promenera gärna förbi Danderyds kyrka från omkring år 1400. Eftersom flera av kyrkans inventarier är betydligt äldre än så är det sannolikt att det funnits föregångare till kyrkan.

Från startgårdet intill Danderyds kyrka går Roslagsleden genom Rinkebyskogen fram till Rösjön. Här följer leden mest olika motionsspår och är lätt att gå. Genom en kort avstickare från vägen mot Rösjön nås Enebybergs IP där det finns dusch, bastu och parkering.

Rösjöbadet i Sollentuna är ett fint och välbesökt friluftsbad med dusch. Här finns också trestjärnig åretruntöppen campingplats med stugor och servering. Hit är det lätt att ta sig med buss eller bil. Parkering finns både här och vid Edsbergs sportfält intill.

Efter Rösjöbadet passerar leden Rösjöns friluftsområde, som vid sidan av Järvafältet är Sollentunas främsta rekreationsområde. Belysta motionsspår gör att området utnyttjas väl året runt. Under den lätta vandringen genom friluftsområdet går leden förbi Kolartorp, som var ett torpställe under Edsberg. Förr i tiden avverkades här skog som kolades i milor, därav namnet Kolartorp.

Från Edsvikens norra ände och ända upp till Hagby gård i Täby följer Roslagsleden en av de gamla vikingavägarna. Här finns gott om runstenar, som Jarlabankes sten i Rösjöskogen där leden viker av mot Fjätturen, samt en runsten där

leden går upp från Fjätturen mot Käringsjön. Jarlabanke var en kristen storman som lät resa flera stenar till minne av sig själv. På flera av dem står det att han "ägde hela Täby".

Vid den trolska skogstjärnen Käringsjön finns vindskydd med grillplats. Vid de öppna markerna mot Vallentunasjön passerar leden Hagby gård, som var en av Tåbys största gårdar. Gården ligger i skärningspunkten mellan två viktiga forntida vägar. I närheten av Hagby Gård finns gravfält från järnåldern och på gårdsplanen står runstenar från 1000-talet.

Efter Hagby gård följer en mycket naturskön vandring längs Vallentunasjöns södra strand. En sträcka som inbjuder till en stunds vila på någon av de släta klippställarna. Leden passerar här nedanför skådespelarnas gamla semesterhem "Höstsol", som numera är kurs- och konferensgården "Såstaholm".

Slutmålet för den första etappen är Karby gård – ett konstcentrum i gammal kulturbygd – med utställningar, konsthantverksbod, grafikverkstad, örta- gård och kafeteria. Gården, som nämns för första gången i skrift år 1293, har ägts av bland andra Birger Persson – den heliga Birgittas far. Bussförbindelse finns till Karby gård. Härifrån är det också gångavstånd till Roslagsbanans station vid Täby kyrkby.

Enebybergs IP, 08-568 916 56, www.enebybergsip.se
Rösjöbadens camping, 08-96 21 84, www.rosjobaden.se
Karby gård, 070-350 70 16, www.karbygard.se

Angarnssjöängen

Europavandringsled nr 6

Etapp 2: Karby gård – Örsta, 13 km

Från Karby gård går Roslagsleden genom Stolpaskogen till den vackra rastplatsen vid Gullsjön och upp över den 58 m höga Löttingekullen – Täbys högsta naturliga punkt. På Löttingekullen finns ett bronsåldersröse som vittnar om att Löttinge gård tillhör de äldsta gårdarna i Täby. Ett större järnåldersfält i närheten av gården ger ytterligare belägg för det.

Från Löttinge gård går Roslagsleden igenom ett stort och relativt orört skogsområde fram till Angarn. Strax efter där leden viker av från motionsspåret till Skavlötens friluftsgård (som ligger 3 km från leden) passerar leden Fågelsångsmossen, en av Stockholmstraktens bäst utvecklade högmossar. Här ansluter också en förbindelse till vandringsleden Blå leden som går mellan Domarudden och Vaxholm.

Vid Olhamraån ligger Olhamra kvarn från 1700-talets början. En märklig äldre byggnad – smal och tre våningar hög. Den gick höst och vår och drevs med åns vatten som rinner från Gävsjön och ner till Angarnssjöängen. Kvarnen inreddes till bostad på 1920-talet.

Vid Åsta finns en runhäll som ristats av runmästaren Öpir, en av Upplands mest produktiva runristare. I Vallentuna finns sju av hans runristningar, som är konstverk där sammanflätade rundjur slingrar över stenarna.

Postvägen mellan Stockholm och Åbo inrättades 1638. Här forslade postbönder posten till nästa posthemman, som en stafett. I Rävsta låg ett av Vallentunas posthemman.

På höjden vid Angarnssjöängens dalgång ligger Angars kyrka från 1200-talets senare del – en av Vallentunas åtta bevarade medeltida kyrkor. Runt kyrkan finns skolan, sockenkyrkan och en handelsbod – här låg socknens centrum.

Bygden kring Angarn är mycket rik på fornlämningar – många av hög ålder. I bygravfälten är traktens järnåldersbönder och deras familjer begravda. De kända hällristningarna i Örsta är också ett bevis på de många fornlämningarna.

Angarnssjöängen är länets finaste fågelsjö. Cirka 25 arter häckar vid sjön och ett 75-tal i områdena kring den. Århundraden av landhöjning, igenväxning och torrläggningsförsök har förvandlat den forna havsviken till en vassbevuxen sankmark som är bra för fågellivet. Ett fågelskådartorn finns efter leden.

Kring Angarnssjöängen finns också en stor kulturskatt. Här låg en av länets rikaste bronsåldersbygder och spåren finns kvar än i dag bland annat i form av skärvstenshögar och skålgropar vid de gamla boplatserna samt hagar och odlingsmark med rötter i bronsålder. De nuvarande gårdslägena runt sjön är i stort sett desamma som under slutet av järnåldern. Sammanlagt finns cirka 140 förhistoriska gravfält, runstenar och andra fornminnen runt sjöängen.

www.vallentuna.se
www.runriket.se

Örstaristningen

Genom hagen

Långhundraleden

Ettapp 3: Örsta – Lövhagen 16 km

Vid Örsta finns en av länets största hällristningar från bronsålder. Den visar två skepp, det övre är 3,65 meter långt. Ovanför skeppen drar två hästar en fyrhjulig vagn. Hällristningar hittas ofta som här, i centrum av en stor bronsåldersbygd.

Från Örsta och Angarnssjöängen fortsätter Roslagsleden upp mot Össeby IP med dusch och möjlighet att fylla på färskvatten. Kontrollera för säkerhets skull att idrottsplatsen är öppen.

Stora Karby gård blev säteri på 1600-talet och senare gästgivargård. Huset byggdes till med flyglar i karolinerstil under 1800-talets början.

I Brottby finns livsmedelsbutik, bensinstationer, bibliotek och servering. Ett flertal busslinjer ansluter till Brottby, som också har en stor pendlarparkering. Så platsen är en lämplig start- eller slutpunkt för vandringar på Roslagsleden.

Efter passagen över E 18 och pendlarparkeringen ligger Kvarnstugan, från 1800-talet. I backen ovanför stugan finns en skenkvärn från 1870-talet – en typ av väderkvärn där hela huset snurrade så att vingarna fick vind. I Kvarnstugan ordnar Össeby hembygdsförening aktiviteter och kaffeservering.

Några hundra meter från leden, på höjden vid Brottby gård, ligger Össeby kyrkoruin, resterna efter Vallentunas nionde medeltida kyrka och socken. Kyrkan byggdes under senmedeltiden, troligen under 1400-talets senare del. Den var i bruk till 1838 då socknarna Össeby och Garn slogs samman. I dag används kyrkoruinen främst för sommargudstjänster och vigslar.

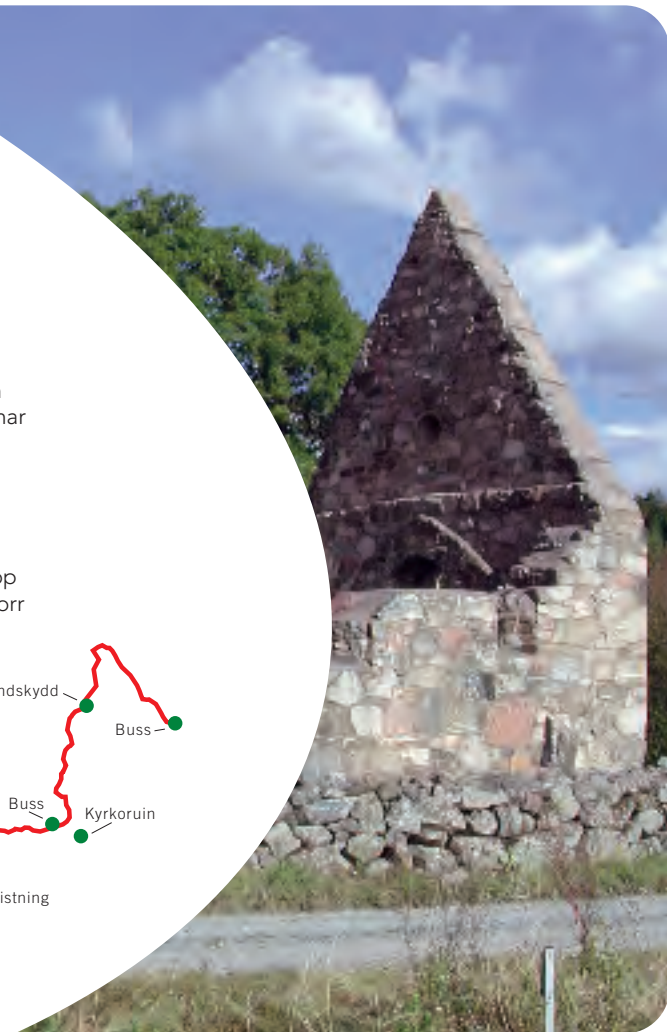
På Bron vid Brottby korsar Roslagsleden Långhundraleden, vikingarnas farled mellan Uppsala och Östersjön. I dag en av Upplands vackraste och längsta kanotleder, kantad av sevärigheter och ordnade rast- och lägerplatser. Söder om bron finns Garnsviken och längre söderut Åkers kanal i Österåker, som förbinder Långhundraleden med Trälhavet och Östersjön.

Norrut ligger Vada med sina stora sjökullar som är gamla hövdingagravar, och Brotorp, med runsten och rastplats. Ruiner och lämningar, gravfält och runstenar vittnar om farledens betydelse genom historien.

På andra sidan Långhundraleden ligger Össeby-Garn, en fin liten by med medeltida kyrka och Vallentuna skolmuseum som har öppet sommartid.

Efter Brottby går Roslagsleden genom orörd vildmarksterräng och svänger upp mot den stora Römossen, som är känd för sin unika vegetation. Vid Ådalen, norr om den lilla bron in till vänster finns en runsten upprest intill åkern. Stenen hittades i samband med vårbruket 2002. Vallentuna är en av de runstensrikaste kommunerna i världen, med nära 150 kända runstenar!

Vallentuna kommun, 08-587 850 00, www.vallentuna.se
www.runriket.se
 Vallentuna Skolmuseum, 08-587 852 00.

Drängsjön

Stugor vid Domarudden

Etapp 4: Lövhagen – Domarudden, 12 km

Vid Lövhagen korsar Roslagsleden åter den gamla Postvägen mellan Stockholm och Åbo. Ett par kilometer söderut, längs gamla Norrtäljevägen, ligger byn Ösby med sin postgård längs Drottning Kristinas gamla postväg mellan Stockholm och Åbo. Till Lövhagen finns bussförbindelse, men inga parkeringsplatser.

Efter Lövhagen är leden under ett par kilometer dragen efter en asfalterad väg. Därefter är det mest vandring längs skogsbilvägar fram till Domaruddens friluftsgård vid Drängsjön.

Leden passerar Brollsta golfbana med 18-hålsbana, 9-hålsbana och golfrestaurang. Vid planläggningen av golfbanan hittades grunderna efter Uddra kvarn och kvarnstugan från 1700-talet vid den lilla ån. Då hittades också boplatslämningar från stenålder, bronsålder och järnålder i området.

Vindskyddet vid Lilla Harsjön ligger mycket naturskönt och inbjuder till en vilopaus, kanske kombinerat med ett dopp i sjön.

Området kring sjön Tärnan har stora naturvärden med de många sjöarna, gammelskogarna och den rika kulturbygden. Området är i dag naturreservat.

Roslagsleden passerar Harsbro gamla skola från 1900-talets början med skolsalar i undervåningen och lärarbostad på övervåningen. En av många gamla byskolor i Vallentuna. Skolmuseum finns i Össeby-Garn, se etapp 3.

Vid sjön Trehörningen, ett par kilometer före Domarudden, finns vindskydd och grillplats. Leden går inte exakt förbi vindskyddet, utan några hundra meter därifrån.

Etappmål är Domaruddens friluftsgård i naturreservatet vid Drängsjön. Här väntar barnvänligt bad och ädelfiske av bland annat bäckröding och regnbåge. Fiskekort säljs vid anläggningen som också hyr ut fiskeredskap och båtar. Domarudden erbjuder servering, övernattnig i stugor, konferensmöjligheter inomhus eller i vildmarksskåta för annorlunda samling.

Här finns bollplaner, boulebana, grillplatser, naturstigar, motionsspår, elljusspår för skidåkning och vedeldad sjöbastu – öppen året runt – för den som vill bada i isvak vintertid. Vintertid lockar Drängsjön också med skridskoåkning.

Domarudden är också start eller mål för Blå leden – vandringsleden som går till Vaxholm via Rydbo, Ladvik och Ellboda.

Vallentuna kommun, 08-587 850 00, www.vallentuna.se

Runriket, www.runriket.se

Postvägen, www.postvagen.com

Brollsta golfbana, 0770-456 797, www.brollstagolf.se

Domaruddens friluftsgård, 08-540 208 25 www.domarudden.se

Wira bruk, Lilla smedjan

Wira-spelen

Etapp 5: Domarudden – Wira bruk, 20 km

Sträckan från Domaruddens friluftsgård till Wira bruk bjuder på skogs- och vildmarksvandring med mycket sjökontakt, men också vandring längs skogsbilvägar där det är lätt att ta sig fram.

Vid Oppsjön cirka fem kilometer efter Domarudden finns rastplats med vindskydd och grillplats. På grund av den svårtillgängliga stranden erbjuder Oppsjön tyvärr inga badmöjligheter.

Ett par kilometer före Wira bruk ligger bad- och rastplatsen vid sjön Viren med fint badvatten, vindskydd och fiskemöjligheter. Fiskeinformation och fiskekort ges per telefon, 08-543 531 93, 073-600 22 44.

Etappmålet Wira bruk är en unik kulturmiljö – en idyll med väl bevarade smedjor och röda stugor. Bruket, som anlades på 1630-talet av amiralen riksrådet Claes Fleming, blev landets första klingsmedja.

Wira bruk hade ensamrätt att tillverka värjor, sablar och bajonetter åt den svenska kronan under åren 1646–1775. Här smiddes flertalet av de värjor som användes vid Karl XII:s krig. Som mest smidde Wirasmederna 12 000 värjor om året! I fredligare tider tillverkades här liar, yxor och skridskor i stället. Den siste Wirasmeden John Dahlgren gick ur tiden 1948 och bruket förföll. Efter 20 års tystnad rustades bruket och numera hörs åter hammarslagen i Wira.

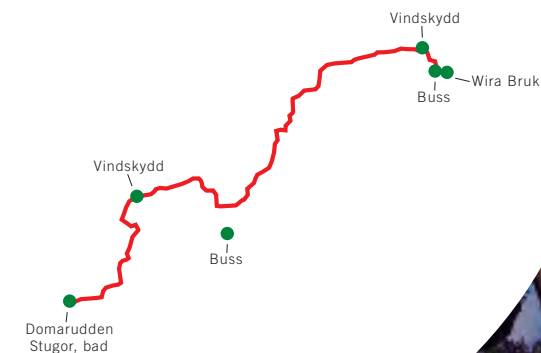
Här arbetar nu flera konstsmeder. I inspektorsbostaden säljs det konstfulla smidet. I åldermansstugan intill tingshuset ligger brukets museum och bryggstugan är en idyllisk liten kaffestuga med uteservering vid Viraån.

Besök gärna den stora smedjan från 1700-talets slut och Dahlgrenssmedjan från 1850. Guidningar i Wira bruk bokas genom konstsmidesbutiken.

Under tio dagar varje sommar ges det välkända musikskådespelet Wira-spelen vid amfiteatern på Isaks äng. Arrangör är Stiftelsen Wira-spelen.

Wira bruk har öppet lördag-söndag året runt och varje dag under sommaren. Till Wira bruk går bussförbindelser. Här finns parkering och toaletter. Cirka 1,5 kilometer härifrån ligger Roslags-Kulla träkyrka vid väg 276 där det går bussförbindelser till Norrtälje, Ljusterö, Åkersberga, och Danderyd. En dryg kilometer från Roslags-Kulla ligger Östanå färjeläge med reguljär båttrafik sommartid och vägfärja till Ljusterö året runt.

Konstsmidet i Wira, 08-543 531 03, www.wirabruk.com
Stiftelsen Wira-spelen 08-540 633 60, www.wiraspelen.se
Österåkers turistbyrå (sommäröppen), 08-540 815 10
Norrtälje turistbyrå, 0176-719 90, www.roslagen.se

Vid Linneladan

Grevinnans Rå

Penningby slott

Ettap 6: Wira bruk – Penningby, 22 km

Sträckan mellan Wira bruk och Bergshamra går i varierad skog och kulturmark. Bussanslutning finns längs vägen mellan Bergshamra och Riala där det också finns TC. I Svensbodakorset ligger Carlbergs charmiga och fräscha Bed & breakfast.

I Gamla Bergshamra finns flera historiskt intressanta hus, bland annat pensionatet. Roslagsleden passerar precis förbi Hembygdsgården Kvarngården som är en bra utgångspunkt för vandring. Här finns parkeringsmöjligheter, TC och dricksvatten sommartid.

På Kvarngården finns en vattenkvarn från 1760-talet. Redan på 1500-talet bestämde Gustav Vasa att det skulle byggas en kvarn här. Inne i kvarnen finns det gamla kvarnmaskineriet bevarat. Här finns också samlingar av gamla bruksföremål. Enligt traditionen har Näcken spelat vid Kvarnforsen! I den idylliska miljön finns också mjölnarbostaden med inventarier. Sommartid är Kvarngården öppen med populära konstutställningar, evenemang och ett litet kafé.

Ungefär en halv kilometer från Kvarngården ligger Gunsjön med badplats vid ett berg med brygga och flytbrygga ute i sjön. Innanför bryggan är det barnvänlig sandbotten. Cirka 2 km från Roslagsleden ligger Bergshamra samhälle. Där finns livsmedelsaffär med apoteks- och systemutlämning, pizzeria och vårdcentral.

Mellan Bergshamra och Grovsta ligger en spännande rastplats med raststugan vid Grevinnans Rå. Platsen är en gammal skärningspunkt för fyra byar och hit sträckte sig en gång i tiden grevinnan på Penningsbys marker. De fyra byarnas skärningspunkt finns utstakad i naturen. Övernatta gärna i raststugan. Här finns också grillplats och TC.

Sista sträckan innan Grovsta följer leden väg 276 fram till Penningby. Här finns flera busshållplatser med anslutning till Norrtälje, Åkersberga och Danderyd. Vid Penningby vägsäl finns livsmedelsaffär. Runstenen här vittnar om att platsen fanns redan på vikingatiden. På norra sidan av vägen finns en äng med en stor kulle, Borgarkullen. Här försvarade man inloppet till Penningby under vikingatiden. Enklare kafé finns i inrednings- och presentbutiken Linneladan.

Penningby slott byggdes vid 1400-talets slut och var en fästningsborg under medeltiden. I de båda källarvåningarna finns den ursprungliga medeltida karaktären bevarad. Penningby slott byggnadsminnesförklarades år 1980. Här bor slottets kända spöke, Vita Frun. Slottet visas sommartid för besökare och under resten av året enligt överenskommelse. Sommartid ges konserter och andra kultur-evenemang på slottet.

Vid Penningbyån finns rik mossvegetation och här leker havsöringen.

Carlbergs Bed & breakfast, 0176-26 04 20, 070-625 11 44, www.carlbergbo.se
Kvarngården, 0735-66 06 33, www.lhbf.se
Penningby slott, 0730-96 35 43, www.penningbyslott.se
Linneladan, 0176-26 60 37

Silverdasset vid Länna

Stadsvandring

En fikastund i Norrtälje

Ettap 7: Penningby – Vigelsjö, 22 km

Efter Penningby slott följer en ganska lång vandring efter väg. Vid Lännaby vägsäl väntar en trevlig avstickare till Länna kyrka som ligger påfallande vackert vid Kyrksjön. Kyrkan byggdes under 1300-talet. På korväggarna finns gotiska målningar som tillhör de äldsta muralmålningarna i länet. Det ursprungliga sättet att komma till gudstjänst var sjövägen. En ny kyrkbåt ligger vid kyrkbryggan. Vid stranden av Kyrksjön ligger Nils Ferlins diktarstuga, torpet som var författarens bostad i byn på 1940-talet.

På väg tillbaka till vägkorset passerar man Länna gamla prästgård – Upplands äldsta bevarade sätesbyggnad. Boka gärna ett besök och gör en kulturhistorisk tidsresa från 1703 till 1959. Intill prästgården ligger det åttkantiga "Silverdasset", med färgade glasrutor. Genom dörren stiger man in i det trehåliga hemlighuset, byggt 1916 av kyrkoherdern Carl Silver inför visitation av ärkebiskop Nathan Söderblom.

Efter Lännaby vägsäl fortsätter leden längs vägen fram till vindskyddet vid Fägla. Rastplatsen ligger vackert vid Fäglasjön.

Innan Roslagsleden går in i Norrtälje stad finns ytterligare en rastplats, vid Kyrksjön i Frötuna. Strax innan rastplatsen kan man ta av från leden och följa vägen som slingrar längs med Kyrksjön till Borgberget och fornborgen som anlades under mitten av järnåldern. Då var den en imponerande anläggning med en 175 meter lång ringmur.

Väl inne i Roslagens huvudstad Norrtälje passerar leden de vackra villorna i Kvisthamra på vägen ut till Kärleksudden. Här finns sommarkafé och havsbad. Gör gärna en liten avstickare över träbron till Borgmästarholmen. Från Kärleksudden

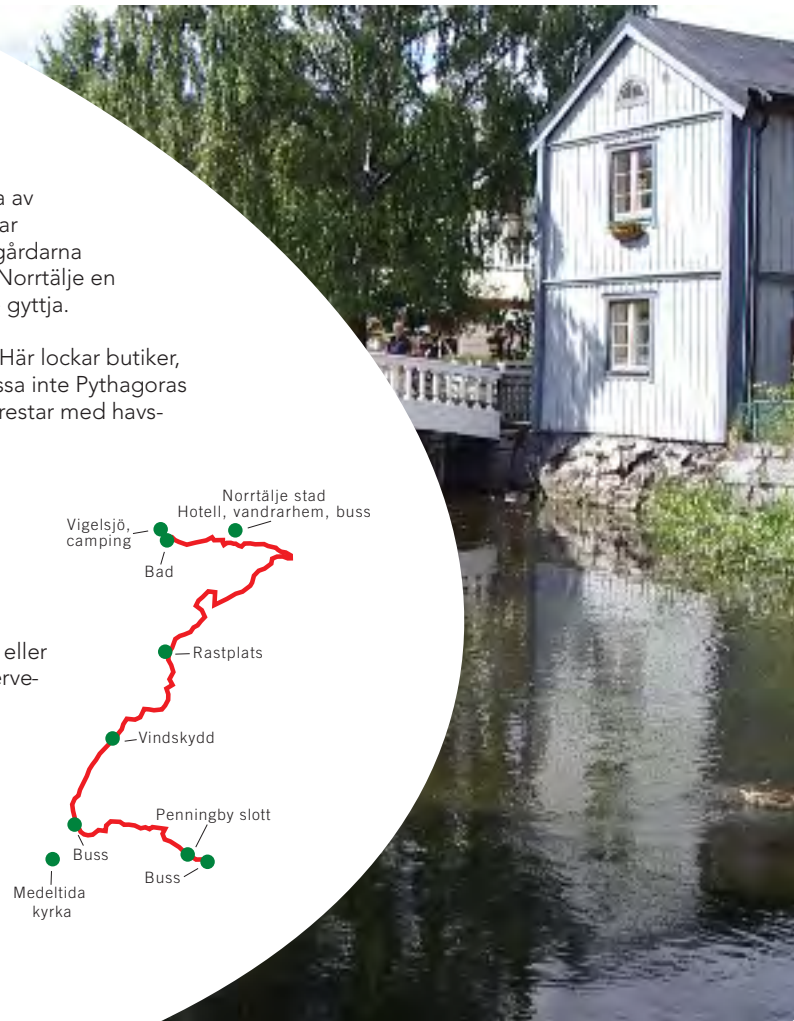
följer Roslagsleden strandpromenaden in till de centrala delarna av Norrtälje. Norrtälje fick sina stadsprivilegier 1622, men stora delar brändes ner av ryssarna 1719. På 1730-talet byggdes Wallinska gårdarna vid Lilla Torget och Rådhuset på Stora Torget. På 1800-talet var Norrtälje en av Östersjöns mest populära badorter – känd för sin välgörande gytja.

I dag är Norrtälje en idyllisk liten stad med genuin bebyggelse. Här lockar butiker, krogar och kaféer, konst evenemang och museer – året runt. Missa inte Pythagoras industrimuseum och Norrtälje konsthall. Norrtäljeån mitt i stan frestar med havsöring för flugfiskaren.

Övernatta gärna på Pensionat Granparken, nybyggda Åtellet vid Norrtäljeån, Hotell Roslagen, i sviten på konditori En liten smula, på vandrarhemmet Hvilan, på Bed & breakfast eller vid Vigelsjö camping med stugor vid etappens mål. Kontakta gärna Norrtälje turistbyrå för mer information!

Vid Vigelsjö gård intill sjön Lommaren passar det bra att avsluta eller börja sin vandring på Roslagsleden. Här finns bad, aktiviteter, servering, camping och service. Här börjar den nya delen av Roslagsleden som slutar i Grisslehamn vid Ålands hav.

Norrtälje turistbyrå, 0176-719 90, www.roslagen.se
Länna kyrka, (kyrkovaktmästare) 0176-26 80 24
Länna gamla prästgård, 0176-26 80 50, 070-665 70 90
Vigelsjö camping, 0176-100 14, www.vigelsjocamping.se
Vigelsjö gård, servering, 0176-148 52, www.roslagenadventure.se

Lommarbadet i Vigelsjö

Lammen vid Färsna

Roslagsbro medeltida kyrka

Etapp 8: Vigelsjö – Roslagsbro, 14 km

Vigelsjö är en knutpunkt för Roslagsleden. Hit går leden från Danderyd och här börjar den nya delen av Roslagsleden som går vidare till Grisslehamn vid Ålands hav. Vigelsjö lockar med naturstig, strandbad i Lommaren, elljusspår, bouleanor, lek och spel, uthyrning av roddbåtar, kanoter och cyklar, och försäljning av fiskekort. Här finns också servering och campingplats med stugor.

Vigelsjö naturreservat är ett härligt friluftsområde med både skogar och öppna marker. Delar av området har högt naturvärde, t ex Vigelsjö lund där man bland annat kan hitta gulsippa.

Sjön Ludden som tidigare var igenvuxen har återskapats för att åter ge fågellivet goda möjligheter. Där finns informationstavla och ett handikappanpassat fågeltorn med ramp. Vid Luddens nordvästra strand ligger Nånö ekbackar med 200-åriga ekar och hassel. Ekarna är en bra grund för sällsynta mossor, lavar och svampar. På våren blommar här vitsippor, blåsippor och violer. I området växer bland annat desmeknopp, tvåblad och trolldruva, men även arter som darrgräs och mandelblomma.

Strax efter passagen under väg 76 går leden förbi Färsna 4H-gård med djur och Café Tupplidret som har öppet året runt. Här visar Veterantraktorklubben gamla fina veterantraktorer och tidsenliga redskap. Färsna gård är alltid öppen för besök. Här finns även Färsna Naturcentrum med utställningar om Roslagens natur, www.naturvardsstiftelse.se

Från Färsna till Roslagsbro erbjuds vandring längs stigar, grusväg och körväg. Här går Roslagsleden parallellt med Broströmmen – den 14 kilometer långa paddlingsleden mellan Brosjön och Norrtäljeviken. En gång i tiden var den en viktig segel-

led. Broströmmen erbjuder å paddling – sommartid i en nästan tropisk grönska med ett rikt fågelliv, med bland annat näktergal och kungsfiskare.

Vid Gillfjärden finns badplats, TC, brygga, omklädningshytt, eldstad och parkeringsplats. Cirka 1,5 kilometer härifrån finns busshållplats med förbindelse till bland annat Norrtälje.

Vid Roslagsbro kyrka finns en lämplig iläggingsplats för kanoter. Vid Broströmmen i Roslagsbro finns en mindre parkeringsplats och flera busshållplatser med anslutning till Norrtälje.

Besök gärna Roslagsbro kyrka med anor från 1200-talet, även kallad Roslagens katedral av biskop Nathan Söderblom. Altartavlan i kyrkan är Sveriges äldsta! Målningarna kom till på 1400-talet. Än i dag ser de nygjorda ut, tack vare att de aldrig har målats över. Konstnären vet man inget namn på, men han kallas Roslagsmästaren.

Kyrkan har många märkliga klenoder, bland annat en staty av S:t Erik. Den belyses i fem minuter, varje midsommar, av den nedgående solen klockan 20:55.

Färsna 4 H-gård, 0176-570 51, www.norrtalje.se

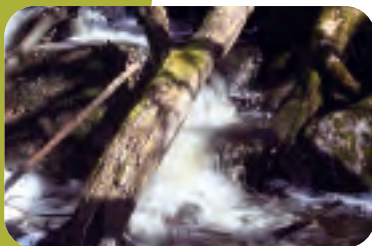
Roslagsbro pastorsexpedition, 0176-23 70 58

Vigelsjö camping, 0176-100 14, www.vigelsjocamping.se

Vigelsjö gård, servering, 0176-148 52, www.roslagenadventure.se

Norrtälje turistbyrå, 0176-719 90, www.roslagen.se

Kvarnfallet

Viksbåten, Erikskulle hembygdsmuseum

Etapp 9: Roslagsbro – Bagghus/Gåsvik, 25 km

På den här etappen är det en hel del vandring längs vägar i ett levande och omväxlande roslagslandskap.

Efter Roslagsbro följer leden Brosjön innan Bro Väsby. Cirka 400 meter från leden ligger fågeltornet vid Brosjön, som är en av länets finaste fågelsjöar. Brosjön är näringsrik med många arter av vattenväxter. Högsta naturvärden har de hävdade strandängarna och hagarna, Brosjöns flora och fauna och Järsö-strömmen med sitt rena, klara vatten som har en unik fauna av ryggradslösa djur.

Mellan Brölunda och Vik passerar Roslagsleden ett vattenfall, Kvarnfallet. Här har det funnits en kvarn. I dalgången nedanför vägen gick vattenleden ner mot Norrtäljeviken. Här hittades Viksbåten, en unik båt från vikingatiden. Här hittade man också den kyrkklocka som i dag finns på Historiska museet i Stockholm.

Viksbåten från 1000-talet finns att beskåda på Erikskulle hembygdsgård som ligger cirka 300 meter från leden. Med Skansen som förebild grundades hembygdsgården 1919 och här finns byggnader och tusentals föremål från Söderbykarl och socknarna runt omkring. Näst Skansen är Erikskulle den äldsta och största hembygdsgården i Stockholms län!

Nära leden finns Wik Bed & Breakfast för den som vill övernatta bekvämt. Besök gärna Söderbykarls kyrka som byggdes på 1300-talet och förmodligen ersatte en tidigare träkyrka. Dopfunten i sandsten är från 1200-talet.

Mellan Vik och Råda, följer Roslagsleden den gamla kyrkstigen som användes när man gick från Råda till kyrkan i Söderbykarl. Längs kyrkstigen passerar man ladan

Tandrudan som användes av Rådaborna för lite vila på väg till och från kyrkan. Ladan ägs av Erikskulle hembygdsförening.

I södra Råda ligger Annas allehanda, gårdsbutik i 1800-talsstuga med både nytt, gammalt och egen formgivning. Här finns också en jättelik studsmatta för barn.

Övernatta gärna i södra Råda hos familjen Lundqvist på Hagsta gård från 1600-talet. Här finns katter och får med lamm, sommartid även kor med kalvar och hästar i hagarna.

Vid Rådasjöns västra del finns badplats med TC, brygga, omklädningshytt och parkeringsplatser. Hit går SL-buss. Obs! vinka så stannar bussen. Leden går söder om naturreservatet vid Rådasjöns östspets. Naturreservatet innehåller ett litet skogsområde med gran, asp och björk. I den kalkpåverkade markfloran finns sällsynta arter som guckusko och skogsstarr.

Längre norrut finns Bed & Breakfast Visit Nyby i naturskön miljö med kaniner och betande får. Längs den gamla kringelkrokiga vägen öppnar sig landskapet ner mot Bagghusfjärden och den lilla byn Flottskär som ligger vid vattnet. Vid Bagghusbron nära Gåsvik slutar den här etappen. Där finns parkeringsmöjligheter och där börjar Väddö kanal.

Erikskulle hembygdsgård, 0176-27 00 20, www.erikskulle.se
Hagsta gård, tel 0176-27 20 36, www.hagstagard.se
Visit Nyby 0176-543 15, www.visitnyby.se
Wik Bed & Breakfast, Tel 0707-89 69 98, 0176-27 03 22, www.wikbnb.se

Väddö kanal

Roslagens sjöfartsmuseum

Kosafari

Etapp 10: Gåsvik – Sandviken, 9 km

Väddöbygden kryllar av Smultronställena! Väddö Turistråd marker ut Smultronställena, som kan vara av särskilt intresse för besökare på Väddö. Platserna är utmärkta med speciella skyltar.

Vid Bagghusbron följer Roslagsleden Väddö kanal till Älmsta. Längs kanalen finns ett av Väddö turistråds utmärkta smultronställena – Roslagens sjöfartsmuseum – vid Kaplansbacken. Museet har fantastiska samlingar från Roslagens sjöfart genom tiderna. Här visas båtar, fartygsmodeller, navigationsutrustning och sjöfarares exotiska souvenirer. Spännande för stora och små. På Roslagens sjöfartsmuseum finns också Väddö kanals hela historia väl dokumenterad. Museet har öppet sommartid juni–augusti samt efter överenskommelse.

Vid Storfjärden, längs Väddö kanal, finns också påhittade och mycket säregna fågelarter beskrivna på skyltar i Fågel-SKOGEN. Här kan man läsa om bland annat den Högröstade Kvällsfiraren och Skvallerskrikan.

Väddö kanal är ursprungligen ett naturligt vattendrag. Flera upprensningar har gjorts under århundradenas lopp, de första redan på Gustav Vasas order under 1500-talet. På 1700-talet var leden inte farbar längre och 1820–1840 grävdes Väddö Kanal. Den fick då den sträckning vi känner igen i dag och öppnades för trafik år 1835. Kring år 1900 rätades, breddades och fördjupades farleden och fick den utformning den har än i dag.

Traditionen säger att kanalen grävdes av ryska krigsfångar, vilket är helt fel. Den grävdes av svensk militär. Det officiella djupet är i dag 2,0 meter och kanalen används i dag främst av nöjesbåtar. Cirka 20 000 båtar passerar kanalen årligen.

En del av tätorten Älmsta ligger på Väddö och en del på fastlandet. Här finns ICA-butik som också är apoteks- och systembolagsombud, andra butiker och flera restauranger. Boende finns på sommaröppna vandrarhemmet STF Turistgården Haga eller i stugor/Bed & breakfast på Väddö folkhögskola.

Invid folkparken Vikingalunden ligger Storängens naturreservat. Ett naturskönt stycke äldre odlingslandskap med betesmark och en slätteräng. Här finns omkring 200 år gamla ekar i den västra delen, men även björk, en, hassel och nypon. Ängen har till stor del karaktären av en hassellund.

Missa inte ett besök på Väddö Gårdsmejeri strax norr om Roslagsleden. Här finns lokalproducerade, ekologiska ostar – alla döpta efter orter i Väddöbygden. Förutom gårdsbutik och sommaröppet kafé finns här möjlighet att följa med på ko-safari i hagen tillsammans med bonden.

Efter Storängens naturreservat följer Roslagsleden den gamla Sandviksvägen österut till Sandvikens camping vid Väddös östkust med utsikt mot Ålands hav. Här finns stugor att hyra, tält- och husvagnsplatser, barnvänlig sandstrand, lekplats, servering, bastu, omklädningshytter och TC.

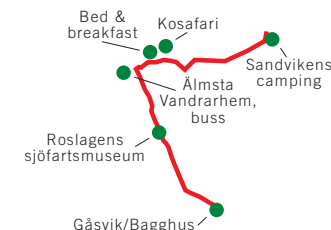
Roslagens sjöfartsmuseum, 0176-502 59, www.sjofartsmuseet.se
Väddö turistråd, www.vaddo.se

STF Turistgården Haga, 0176-500 78

Bed & breakfast/Väddö folkhögskola, 0176-528 00, www.vaddo.fhsk.se

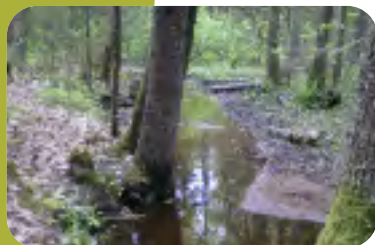
Väddö gårdsmejeri, 0176-501 03, www.vaddogardsmejeri.se

Sandvikens camping, 0176-503 15, www.sandvikencamping.se

Skottviken

Tullviksbäcken

Nothamn

Etapp 11: Sandviken – Grisslehamn, 20 km

Från Sandvikens camping upp till Grisslehamn följer vandring i varierad terräng längs Vaddökusten med hänförande utsikt över Ålands hav.

Gamla Grisslehamn var en viktig knutpunkt för Drottning Kristinas postväg från 1638 mellan Stockholm och Åland och vidare österut. På 1600-talet byggdes här ett posthus som brändes av ryssarna 1719. Ett nytt kom till, men när det brann byggde man det nya posthuset i nuvarande Grisslehamn. Rodden med posten över Ålands hav krävde många liv. Till minnet av dem arrangeras Postrodden mellan Grisslehamn och Eckerö på Åland i juni varje år – folkfest och roddtävling med postrotebåtar.

I Mälbyhamn fanns både svavelkisgruva och järnärnmalmsgruva, den äldsta cirka 400 år. Intill leden syns vattenfyllda gruvhål och en uppbyggd rundbana där hästens vandringskraft användes för gruvarbetet. Gruvdriften från Vasatiden upphörde i praktiken 1905, men fanns formellt kvar ända till 1992. I Mälbyhamn finns tappställe för färskvatten. Klapperstensfälten strax norr om Mälbyhamn har formats av havet genom årtusenden och genom landhöjningen hamnat flera meter upp på land. Det har ett stort geologiskt värde, så plocka inte sten där.

Vid Edebyhamn och Havsängen är landskapet småkuperat med skog, insprängda åkrar, betesmarker och småbyar. Längs kusten finns gott om fritidsbebyggelse. Ett område med urkalksten sträcker sig härifrån upp till Flisberget och Skottviken i norr. På kalkhällarna finns en säregen flora, en rik insektsfauna och gott om orm!

Strax söder om Nothamn finns ett gammalt kalkbrott med branta sidor – ett stort marmorbrott med flera ovanliga mineraler. Skogen i väster är tydligt påverkad av den kalkhaltiga berggrunden och mycket värdefull ur naturvårdssynpunkt. Fiske-läget i Nothamn var den största fiskeplatsen på Vaddökusten. Här har bönderna

fiskat strömming med not och skötar och bundit ålryssjor. Skottviken erbjuder vandring direkt på den härliga sandstranden. Vid Fjällboholmar finns också en fin strand med sand och klippvallar.

Tullviksbäckens naturreservat har två bäckflöden närmast havet – ett av länets viktigaste naturliga reproduktionsområden för havsöring. Skogen närmast havet är mager och karg – ett vackert strövstråk. Tullviken är mycket vacker och populär för både sportfiskare och surfare. Kvarnsand har storslagen utsikt över Ålands hav. Här finns bad med TC, brygga med badstege, omklädningshytt, eldstad och parkeringsplatser.

Roslagsleden kommer in i Grisslehamn längs strandlinjen vid konstnären och författaren Albert Engströms ateljé, som ligger på en klippa vid Ålands hav. Ateljén är vitmålad mot havet och röd mot land, som ett sjömärke. Följ gärna med på guidad visning! På väg mot slutmålet Albert Engströmmuseet går leden förbi det sommaröppna Kafé Kalaset som ligger i Alberts stall.

Grisslehamn erbjuder boende bland annat på Grisslehamn gård B & B, Pensionat Solgården med stugor, Hotell Havsbaden med SPA, Grisslehamns Husvagnscamping med stugor och lantligt boende på Mats Persgård i Tomta. Turistbyråerna informerar. I Grisslehamn finns livsmedelsbutik, fiskaffär, design och konsthantverk, restauranger och kaféer. Här finns också en levande fiskehamn och hemmahamn för Eckerölinjens färjor till Åland, för fortsatt vandring längs Europavandringsled 6 till Kilpisjärvi i norra Finland.

Norrtälje turistbyrå, 0176-719 90, www.roslagen.se

Grisslehamns turistbyrå (sommaröppen) 0175-331 02, www.roslagen.se

Albert Engströmmuseet, 0176-308 90, www.albertengstrom.se

Eckerölinjen, 0175-258 00, www.eckerolinjen.se

Allemansrätten

Den svenska allemansrätten ger oss unika möjligheter att vistas fritt i skog, mark och vatten – om vi bara visar hänsyn.

Det är tillåtet att ta sig fram till fots över annans mark om vi inte skadar gröda eller skogsplanteringar. Den som öppnar en grind måste stänga den efter sig!

Vi får inte utan tillåtelse gå på privata tomter, trädgårdar, planteringar eller odlad mark.

Det är tillåtet att tillfälligt slå upp ett tält på mark som ligger avskild från boningshus och som inte används för jordbruk. Den som vill tälta mer än en natt ska fråga markägaren.

Vi får plocka vilda bär och blommor som inte är fridlysta, svamp och nedfallna grenar. Men vi får inte skada träd, buskar och gröda och inte störa djur.

Vi får fiska fritt med metspö eller kastspö utmed kusten och i Sveriges fem största sjöar.

Elda helst bara vid de ordnade grillplatserna. Det är inte tillåtet att elda om det finns brandrisk. Släck alltid elden ordentligt innan du lämnar platsen. Elda inte på klipp-hällar, eftersom de kan spricka. I naturreservaten råder eldningsförbud året runt.

Hundar får självklart följa med på vandring, men måste hållas i koppel mellan 1 mars och 20 augusti. I naturreservaten ska hundar vara kopplade året runt.

Självklart är det inte tillåtet att lämna kvar skräp från vandringen. Ta med skräpet och källsortera!

Läs gärna mer om allemansrätten på Naturvårdsverkets webbplats.
www.naturvardsverket.se

Vandringsguiden är producerad av kommunerna längs Roslagsleden med Norrtälje kommun som samordnare.

Projektledning och redaktion:
Norrtälje kommun i samarbete med Roslagen & Co AB
Varmt tack till Bengt Hallsten och Pär-Eric Karlsson!

Foto: Pär-Eric Karlsson, Mats Rosenholm, Anders Rowa, Jesper Johansson, Bengt Norling m fl
Norrtälje turistbyrå, Vallentuna kommun, Täby kommun, Roslagen & Co AB/Annica Norström

Grafisk form:
Figurera Reklam & Kommunikation

Deloriginal: Textfokus

Tryck: Affärstryckeriet i Norrtälje, 2009
Svensk upplaga 7 000 ex.

